

Rågöföreningens årsberättelse Verksamhetsåret 2015

Föreningens medlemmar vid ingånget verksamhetsår var 65 medlemmar.

Styrelsen för Rågöföreningen och Rågökapellets minnesfond hade följande sammansättning.

Ordförande Erik Söderberg

Vice ordförande Mats Stahl

Kassör Nils Espling

Sekreterare Arnold Lindgren

Styrelseledamöter Gun Pella, Fredrik Nyman, Mikael Nyman

Suppleanter: Elin Pella-Schennings, Gunbritt Olsson, Christer Svedberg

Föreningens revisorer: Nils Sjölund och Lauri Lindgren

Valberedning: Erhard Lindman (SR), Birgitta Söderberg (LR), Ulla Stjernberg (SR).

Föreningens årsmöte ägde rum den 29 mars 2015.

Föreningen har hållit 7 protokollförda möten under mandatperioden.

Under året har vi mist 2 av våra trogna medlemmar. I januari avled Aina Mihlberg och i augusti Sven Rosenberg. Aina Mihlberg var styrelsens sekreterare under föreningens första tid.

Årets verksamhet

Miljöverkets ändring av skyddsföreskriften för Pakri Landskapsskyddsområde.

En omstörtande fråga för föreningen detta år dök helt oväntat upp, när Rågöarnas markägare fick rekommenderade brev med posten senare delen av juni. Brevet var från Miljöverket i Estland med ett utkast till ny skyddsföreskrift som skulle förvandla öarna helt och hållet till s.k. landskapsskyddsområde. Markägarna och övriga intressegrupper uppmanades inkomma med sina yttranden över utkastet senast till den 19 juli. De flesta markägare förstod inte vad brevet handlade om, eftersom brevet var på estniska. Ledamöterna i föreningens styrelse var utspridda, många hade rest till Estland. Styrelsen kunde inte sammanträda och besluta, hur man skulle kunna biträda sina medlemmar som var markägare.

Utkastet går ut på att indela öarna i tre skyddszoner. Den första är en riktad skyddszon för skogen. Den omfattar i huvudsak mark som tillhör Paldiski stad och Eesti Energia men även en del av de enskilda ägarna.(på kartan grönt område). Den andra kallas för begränsningszon och dit hör huvudparten av den privatägda återlämnade marken (på kartan gult område). I dessa två zoner får markägarna nådig tillåtelse att vistas på sin egen mark, plocka bär och svamp, bärga hö och tång, ha betesgång för får och boskap och med Miljöverkets tillstånd eventuellt också uppföra någon byggnad eller annan anläggning, om det anses gagna skyddsområdet. I begränsningszonen får man även avverka brännved för eget bruk. Privatbostad kommer inte att kunna byggas i dessa zoner.

Den tredje zonen kallas för byars begränsningszon (på kartan blågrått område). Den är avsedd att omfatta de tidigare byarna på öarna samt ett område på Lilla Rågö, där Paldiski stad skall bygga en semesterby. Byars begränsningszon är den enda plats, där man med Miljöverkets tillstånd och upprättad detaljplan kan uppföra privatbostäder. Men återigen, Miljöverket har fortfarande möjlighet att vägra tillstånd, om det faller dem i smaken. I brevet medföljde en karta över de tre zonerna i grönt, gult och blått. Markeringen hade uppenbara brister. På Lilla Rågö var en del gårdar utelämnade från byzonen, på Stora Rågö fanns varken Bisagidby eller Lagenis med som byzon. Rågöföreningen lät göra en snabböversättning av skrivelserna från Miljöverket, men tyvärr hann vi inte få ut den i tid före 19 juli till alla markägare. Föreningarna sinsemellan, Rågöföreningen, MTÜ Rågöarnas Samfällighet, MTÜ Rågöarnas Kulturarv samt företaget Pakri Tarvas skrev dock i all hast ett gemensamt brev till Miljöverket, där vi påtalade felaktigheter och krävde ändring. Den 6 augusti var parterna inkallade till Miljöverket för samrådsmöte. Från Rågöföreningen deltog Jana Stahl, Pia-Tiia Rebane, Fred Söderberg, Gun Pella och Nils Sjölund. Miljöverket sade sig kunna göra vissa justeringar och ett nytt samrådsmöte skulle inkallas i oktober.

Något samrådsmöte i oktober blev det dock inte. I stället kom det ett nytt brev från Miljöverket till markägarna under julferierna. För Rågöarnas del hade man gjort ändringar, så att man tagit med i byzonen de utelämnade Hinos och Irjas i Lillbyn på Lilla Rågö och infört byzon över Dampes Ri i Bisagidbyn. Det var också de enda ändringarna av betydelse för Rågöarna. Annars var allt som förut, inte heller någon byzon i Lagenis fanns till. Yttranden över det s.k. kompletterade utkastet skulle vara inne till Miljöverket senast 25 januari. Styrelsen för föreningen hade inget sammanträde före 25 januari, men på styrelsens uppdrag skrev Arnold Lindgren ett svarsbrev den 11 januari till Miljöverket. Vi påtalade, det vi ansåg felaktigt, däribland att inte byzon blivit markerad i Lagenis. Vi lämnade också förslag, att Storbyns byzon på Stora Rågö skulle ökas ut mot norr och att Storbyns byzon på Lilla Rågö skulle ökas enligt förslag från Pakri Tarvas.

Fågelinventering på Stora Rågö

Den 1 maj genomförde Gun Pella och Nils Sjölund tillsammans med Tallinns Fågelklubb en gemensam inventering av häckande fåglar på Stora Rågö. Man registrerade 73 olika fågelarter, bland dem en stäpphök som inte tidigare skådats i Estland.

Ruinbyn på Stora Rågö och oskyddade öppna brunnar.

I styrelsen har frågan aktualiserats, hur röja upp kring ruinerna i Storbyn Stora Rågö. Därvid berördes faran med de öppna brunnarna och vem som är ansvarig vid ett ev. olyckstillbud. Eftersom Harju Metskond, RMK, (Domänverket i Estland) år 2014 registrerats som ägare till den tidigare oregistrerade marken på Stora Rågö, skrev vi till Harju Metskond och påpekade faran med de öppna brunnarna. De svarade, att de till våren 2016 skulle inventera området och åtgärda ev. faror med öppna brunnar. Nu är all mark på öarna ägarregistrerad. Enda undantaget är den tidigare Hins gården inne i Storbyn på Lilla Rågö.

Registrering av byggnader.

Som en följd av Paldiski stads inventering av öarna 2014, uppmanades markägare som hade byggnader på sin mark att registrera dessa och få dem införda i markregistret. Detta har nu under året genomförts, återstår att lösa frågan med de byggnader som Pakri Tarvas uppfört på Paldiskis mark utan tillstånd.

Rågödagarna 27-28 juni.

Eesti Saarte Kogu, ESK, är en rådgivande samlingsorganisation för Estlands öar, som verkat i Estland sedan 1992 och där Rågöarna har varit medlem från första början. Från början var det Rågöföreningen, nu är det MTÜ Rågöarnas Samfällighet som där representerar Rågöarna. När denna organisation håller sin årsstämma, växlar man mellan de olika öarna i landet. Som plats för årsstämman 2015 utsågs Lilla Rågö. Delegationerna för de olika öarna kom till Lilla Rågö den 26 juni och årsstämman pågick under två dagar. I anslutning till denna händelse hade Rågöföreningen fattat beslut, att Rågödagarna skulle äga rum den 27-28 juni. Den 27 kom ett estniskt ungdomslag, Leesikad, under ledning av Juhan Bernadt, till öarna för att spela rågömusik och dansa rågödanser. Därefter ordnades traktorsafari runt öarna till Stora Rågö kapell och tillbaka till Lilla Rågö. På kvällen var det samling till grillkväll på Lilla Rågös nordöstra strand. Söndagen den 28 kom S:t Mikael's församling från Tallinn med c:a 30-talet deltagare till Lilla Rågö kapell. Vid kapellet förrättades gudstjänst under ledning av kyrkoherde Patrik Göransson. Leesikad dansade och sedan bjöds det på mat och kaffe på matstället i Storbyn. Organisatörerna på Rågöarna var Jana Stahl och Pakri Tarvas under ledning av Erik Söderberg. Pakri Tarvas transporterade c:a 120 personer ut till öarna dessa dagar, ordnade med landtransport, inkvartering och mat. Föreningen framför sitt varma tack till organisatörerna..

Rågöutställning på läns museet Harjumaa Muuseum i Keila.

I början av året kom två representanter från Harjumaa Muuseum i Keila, Riine Kallas och Mall Siniveer, till Sverige för att besöka rågöättlingar och forska efter föremål från Rågöarna. De var över i tre omgångar och besökte Endel Enggrön i Stockholm och Einar Mihlberg på Gräsö. Av dessa två fick de för museets räkning överta ett antal olika föremål och textilier från Rågöarna. Även Nils Sjölund lämnade bidrag. Dessutom fick de kopiera en mängd bilder ur Endels och Einars fotosamlingar. Till slut hade de samlat så mycket, att det räcker till en separat utställning, Rågöarnas kulturarv (Pakri kallisvara), som öppnades på museet i Keila den 27 juli. Bidragsgivarna och övriga rågöbor var speciellt inbjudna till öppningsdagen. Utställningen kommer att vara öppen till den 19 juni 2016. Därefter kommer utställningen även att visas i Hapsal från början av juli i samband med estlandssvenska sång- och dansfestivalen.

Svenskdagen i Birkas 25 juli

På årets Svenskdag som anordnas av SOV i Estland utnämndes årets kulturbärare. Detta är en nyinstiftad hedersutnämning som 2015 utdelades för första gången. Endel Enggrön från Rågöarna var den ena som fick mottaga årets heders titel för hans insats med rågömusiken, den andra var Ivar Rüütli från Tallinn som översatt Carl Russwurms stora verk om estlandssvenskarnas till estniska.

Hembygdsgdagen

SOV i Sverige hade sin hembygdsgdag den 27 september på Nordiska Museet i Stockholm. Den var tillägnad de olika bygdernas folkdräkter. Rågödräkterna presenterades av Gun Pella med assistens av Lena Enggrön och Nils Sjölund

Kapellen

På uppdrag av Rågöföreningen utförde firma Keilakivi renovering av stentavlorna på Lilla Rågö kapelltorn, kostnad 310 euro. Pakri Tarvas ordnade transporten ut till ön samt satte upp två nya flaggstänger, kostnad 946 euro. Materialet för innertak till Stora Rågö kapell har färdigställts och finns lagrad på fastlandssidan i väntan på transport ut till ön och uppsättning

2016. Lea Stroh som är vår konsultant i kapellrenoveringen har sammanställt en budgetplan för de återstående arbetena med renoveringen.

Inför året 2016

Det som förestår föreningen närmast, är att följa upp Miljöverkets pågående beredning att befästa öarna som naturskyddsmark, där Miljöverket är allennarådande och markägarnas rätt att använda sin mark efter eget bevåg är så gott som utplånad. Målsättningen för Miljöverket är, att förordningen skall fastställas av regeringen i januari 2017. Detaljplanen för Storbyn på Lilla Rågö är också på gång och kommer att utarbetas under året. Och likaså finns det ett utkast till detaljplan för hamnen vid Lillbyn som väntar på att bli fastställd.

När det gäller kapellen, förestår det att sätta upp det beställda innertaket i Stora Rågö kapell, sätta skyddstak över ytterdörren och fönsterbleck i fönsternischarna samt få altarstenen iordningställd vid Lilla Rågö kapell. Det vore fint om stenvuren och grinden framför Stora Rågö kapell också kom på plats under året.

Stockholm i februari 2016

Erik Söderberg

Mats Stahl

Arnold Lindgren

Nils Espling

Gun Pella

Fredrik Nyman

Mikael Nyman